

81
SL

FACTS

Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu

ISSN 1725-7093

Ocena tveganja – ključ do varnih in zdravju prijaznih delovnih mest

Zakaj je treba izvesti oceno tveganja?

V Evropski uniji vsakih nekaj minut nekdo umre iz vzrokov, povezanih z delom. Poleg tega se na delovnem mestu vsako leto poškoduje na stotisoče delavcev, drugi pa so zaradi stresa, preobremenjenosti z delom, kostno-mišičnih obolenj ali drugih težav, povezanih z delom, odsotni z dela. Izgube zaradi nezgod pri delu in bolezni ne nosijo samo delavci in njihove družine, ampak obremenjujejo tudi sredstva zdravstvenih sistemov in vplivajo na produktivnost podjetij.

Ocena tveganja je temelj upravljanja varnosti in varovanja zdravja ter ključ do zmanjševanja števila nezgod pri delu in poklicnih bolezni. Če je pravilno izvedena, lahko izboljša varnost in zdravje na delovnem mestu – ter prispeva k dvigu produktivnosti poslovanja na splošno.

Kaj je ocena tveganja?

Ocena tveganja je postopek, s katerim ovrednotimo tveganja za varnost in zdravje delavcev, ki jih predstavljajo nevarnosti na delovnem mestu. Ocena tveganja je sistematičen pregled vseh vidikov dela in obravnava naslednja vprašanja:

- kaj lahko povzroči poškodbe ali škodo,
- ali je nevarnosti mogoče odpraviti, in če to ni mogoče,
- kakšni preventivni ali varnostni ukrepi so ali bi morali biti uvedeni za nadzor tveganj ⁽¹⁾.

Splošna naloga delodajalcev je, da zagotovijo varnost in zdravje delavcev v vseh pogledih, povezanih z delom, ter izvedejo oceno tveganja. Okvirna direktiva EU ⁽²⁾ poudarja ključno vlogo ocene tveganja in določa temeljna pravila, ki jih mora upoštevati vsak delodajalec. Države članice imajo kljub temu pravico, da za zaščito svojih delavcev uzakonijo strožje predpise (prosimo, seznanite se tudi z zakonodajo svoje države na tem področju) ⁽³⁾.

Kako oceniti tveganja?

Za večino podjetij bi moral ustrezati preprost petstopenjski pristop ⁽⁴⁾. Obstajajo pa tudi drugi postopki, ki so ravno tako učinkoviti, še posebno pri bolj zapletenih tveganjih in okoliščinah.

Petstopenjski pristop k oceni tveganja

1. korak – prepoznavanje nevarnosti in ogroženih oseb

Pomnite! Nevarnost je lahko kar koli (delovni material, delovna oprema, način dela ali delovni postopek), kar bi lahko povzročilo škodo.

Spodaj je navedenih nekaj nasvetov, s katerimi boste lažje prepoznali glavne nevarnosti:

- sprehodite se po delovnem mestu in poiščite možne vzroke za poškodbe ali nezgode,
- pogovorite se z delavci in/ali njihovimi predstavniki o težavah, s katerimi so se srečali,
- preučite dolgoročne nevarnosti za zdravje, kot sta, na primer, visoka raven hrupa ali izpostavljenost škodljivim snovem, in tudi bolj zapletena ali manj očitna tveganja, na primer psihosocialne ali organizacijske dejavnike tveganja,
- oglejte si dnevnike o nezgodah v podjetju in evidence odsotnosti zaradi bolezni,
- pridobite informacije iz drugih virov, na primer:
 - navodil za uporabo ali podatkovnih listov proizvajalcev in dobaviteljev,
 - spletnih strani o varnosti in zdravju pri delu,
 - državnih organov, panožnih združenj ali sindikatov,
 - pravnih predpisov in tehničnih standardov.

Zelo pomembno je, da je za vsako nevarnost jasno, kdo se lahko poškoduje. To bo pomagalo pri določanju najboljšega načina za obvladovanje tveganja. To ne pomeni, da morate poimensko naštetih vse ogrožene ljudi, temveč da opredelite ogrožene skupine ljudi, na primer „zaposleni, ki delajo v skladišču“ ali „mimoidoči“. V nevarnosti so lahko tudi osebe, ki niso zaposlene v podjetju (čistilci, podizvajalci in obiskovalci).

Še posebno pozornost je treba nameniti vprašanju posebnosti pri obeh spolih ⁽⁵⁾ in skupinam delavcev, pri katerih je tveganje večje ali imajo posebne potrebe (glej okvir). V vsakem primeru je pomembno, da določite, kako se lahko poškodujejo, t.j., kakšna poškodba ali obolenje se lahko pojavi.

⁽¹⁾ Guidance on risk assessment at work, Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti, 1996.

⁽²⁾ Direktiva 89/391/EGS Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. junija 1989 o uvajanju ukrepov za spodbujanje izboljšav pri varnosti in zdravju delavcev pri delu.

⁽³⁾ Slovenija: http://www.mdds.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/veljavni_predpisi/

⁽⁴⁾ Vodilna načela so enaka, ne glede na to, ali je postopek ocene tveganja v vaši državi razdeljen na več ali manj korakov, ali pa so celo nekateri od korakov drugačni.

⁽⁵⁾ Factsheet 43 – Including gender issues in risk assessment: <http://osha.europa.eu/publications/factsheets>

Delavci, pri katerih je tveganje lahko večje

- delavci invalidi,
- delavci migranti,
- mladi in starejši delavci,
- nosečnice in doječe matere,
- neusposobljeno ali neizkušeno osebje,
- vzdrževalci,
- delavci z oslabiljenim imunskim sistemom,
- delavci z zdravstvenimi težavami, na primer bronhitisom,
- delavci, ki jemljejo zdravila, zaradi katerih so lahko ranljivejši.

2. korak – ocenjevanje in prednostno razvrščanje tveganj

Pomnite! Tveganje je možnost, velika ali majhna, da bo nekdo zaradi nevarnosti prizadet.

V naslednjem koraku je treba oceniti tveganje, ki ga predstavlja vsaka nevarnost. To lahko storite tako, da razmislite o naslednjem:

- kako verjetno je, da bo nevarnost povzročila škodo,
- kako resna bo verjetno povzročena škoda,
- kako pogosto so delavci izpostavljeni nevarnosti (in koliko delavcev).

Veliko nevarnosti ali aktivnosti na delovnem mestu lahko ocenimo na podlagi preprostega postopka, ki temelji na presoji in ne zahteva nobenega strokovnega znanja ali zapletenih metod. Na ta način presojamo aktivnosti, pri katerih je prisotna manjša nevarnost ali delovna mesta, kjer so tveganja dobro znana ali že prepoznana in kjer je način za njihovo obvladovanje že na voljo. To verjetno velja za večino podjetij (predvsem za mala in srednje velika podjetja). Tveganja je nato treba prednostno razvrstiti in obravnavati v določenem vrstnem redu.

3. korak – odločitev o preventivnem ukrepanju

V naslednjem koraku se je treba odločiti o načinih odpravljanja ali obvladovanja tveganj. Na tej stopnji je treba razmisliti o naslednjem:

- ali je mogoče tveganje odpraviti,
- če to ni mogoče, kako je mogoče tveganja obvladovati, da ne bodo ogrožala varnosti in zdravja izpostavljenih oseb.

Pri preprečevanju in obvladovanju tveganj je treba upoštevati naslednja splošna načela:

- izogibanje tveganjem,
- zamenjava nevarnega z nenevarnim ali manj nevarnim,
- obvladovanje tveganj pri viru,
- uvajanje kolektivnih varnostnih ukrepov ima prednost pred individualnimi varnostnimi ukrepi (npr. obvladovanje izpostavljenosti hlapom z lokalnim odsesavanjem namesto z osebno varovalno opremo za zaščito dihal),

- prilagajanje tehničnemu napredku,
- prizadevanje za izboljšanje ravni varnosti v pojetju.

4. korak – ukrepanje

Naslednji korak je vzpostavitev preventivnih in varnostnih ukrepov. Pomembno je, da v postopek vključite delavce in njihove predstavnike.

Za učinkovito izvajanje je med drugim treba sestaviti načrt, ki določa:

- ukrepe, ki se bodo izvajali,
- kdo bo kaj storil in kdaj,
- do kdaj mora biti naloga opravljena.

Bistveno je, da ukrepe za odpravljanje ali preprečevanje tveganj razvrstite po prednostem vrstnem redu.

5. korak – spremljanje in posodabljanje

Rednega posodabljanja ocene tveganja ne smete zanemariti, saj boste na ta način zagotovili, da se bodo preventivni in varnostni ukrepi izvajali, hkrati pa boste pri pregledu prepoznali nove težave.

Oceno tveganja je treba redno pregledovati glede na naravo tveganj, verjetnost sprememb v delovnem procesu ali zaradi rezultatov preiskave nezgode pri delu ali nevarnega pojava ^(*). Ocena tveganja ni postopek, ki ga naredite enkrat za vselej.

Evidentiranje ocene tveganja

Oceno tveganja je treba evidentirati. Tak zapis lahko uporabite kot osnovo za:

- informiranje delavcev,
- spremljanje izvajanja ukrepov,
- dokazovanje nadzornim organom,
- ponovne preglede, če se okoliščine spremenijo.

Priporočamo vam, da evidentirate vsaj naslednje podatke:

- ime in položaj osebe ali oseb, ki izvajajo preiskavo,
- ugotovljene nevarnosti in tveganja,
- skupine delavcev, ki so izpostavljene določenim tveganjem,
- potrebne varnostne ukrepe,
- podrobnosti o uvedbi ukrepov, na primer ime odgovorne osebe in datum uvedbe ukrepa,
- podrobnosti o načrtovanem naknadnem spremljanju in pregledovanju, vključno z datumi in vključenimi osebami,
- podrobnosti o vključenosti delavcev in njihovih predstavnikov v postopek ocenjevanja tveganja.

Dodatne informacije

Ta informativni bilten je bil natisnjen kot podpora evropski kampanji, ki poteka v letih 2008 in 2009 ter je namenjena spodbujanju celovitega pristopa k ocenjevanju tveganja. Drugi informativni bilteni iz zbirke in dodatne informacije o oceni tveganja so na voljo na spletnem naslovu: <http://osha.europa.eu/topics/riskassessment>. Ta vir nenehno razvijamo in posodabljam.

(*) Nevarni pojav je nepredvideni dogodek, ki ni povzročil poškodbe, bolezni ali škode, vendar je za to obstajala možnost.

Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tel. (+ 34) 94 479 43 60, faks (+ 34) 94 479 43 83

E-naslov: information@osha.europa.eu

